

#IAW2022
Dlaczego archiwum?

Szanowni Państwo,

w 2020 roku z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów zapytaliśmy przedstawicieli świata nauki i kultury czym jest dla nich archiwum. Odpowiedzi były zróżnicowane, często zaskakujące i bardzo osobiste. Tak rozpoczęła się nasza przygoda z próbą odczarowania archiwów i tego w jaki sposób są odbierane.

W tym roku zakończyliśmy Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Witamy w Archiwum”, w którym wzięli udział studenci oraz uczniowie szkół o profilu artystycznym. Młodzi artyści w ciekawy i niekonwencjonalny sposób pokazali postrzeganie archiwów w społeczeństwie.

Tegoroczne hasło Międzynarodowego Tygodnia Archiwów to #ArchivesAreYou, dlatego postanowiliśmy spytać praktyków i teoretyków archiwistyki: dlaczego archiwum? Dlaczego archiwistyka? W końcu dokumenty w archiwum to nie wszystko, najważniejsi są ludzie, którzy w nich pracują.

Jak zwykle odpowiedzi udzielone przez naszych gości nie zawiodły. Dziękuję w imieniu całego zespołu Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego, że zechcieliście Państwo podzielić się swoimi przemyśleniami. Odpowiedzi w dokumencie tradycyjnie ułożyliśmy w kolejności wpływu.

Z wyrazami szacunku,

Piotr Frąckowiak

Dyrektor Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego

09.06.2022

Spis treści

dr Agnieszka Rosa, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu	4
dr Marcin Smoczyński, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu	4
prof. dr hab. Wanda K. Roman, Kierownik Katedry Archiwistyki i Zarządzania Dokumentacją Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu	4
Iwona Grosskreutz, starszy archiwista, Oddział Zamiejscowy Archiwum UMK Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy	5
Igor Makacewicz, Kierownik, Oddział Zamiejscowy Archiwum UMK Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy	5
Monika Żurawczyk, Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego,	5
Michał Knitter, Kierownik Oddziału II, Archiwum Państwowe w Szczecinie	6
Łukasz Kozłowski, Archiwum Państwowe w Szczecinie	6
Eugenia Szymczuk, Zastępca Dyrektora, Archiwum Państwowe w Szczecinie	6
Andrzej Jabłoński, Kierownik Oddziału III, Archiwum Państwowe w Szczecinie	7
Bartosz Sitarz, Archiwum Państwowe w Szczecinie	7
Ana Margarida Silva, University of Coimbra, Portugal	8
Piotr Frąckowiak, Dyrektor, Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego	8
Shelley Sweeney, University of Manitoba Archives & Special Collections, Canada	8
Anna Domalanus, Kierownik Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	8
Tomasz Owsiany, Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego,	9
Maja Aksamitowska, Prezes Studenckiego Koła Naukowego Archiwistów	9
dr Radosław Pawlik, Archiwum Państwowe w Szczecinie	10
Dr. Kishor Satpathy, In-Charge, PCM Memorial Museum & Archive ISI Kolkata, India	10

dr Agnieszka Rosa, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu

Dlaczego archiwum? Dlaczego archiwistyka? Niesamowite i nieporównywalne z niczym innym uczucie sprawczości i jednocześnie totalnej niemocy na każdym etapie obcowania z archiwaliami, tymi już przechowywanymi w archiwach, gdy opracowujemy je czy poszukujemy w nich informacji, jak i tymi dopiero powstającymi - możliwość wpływania na ich ostateczny kształt i układ, mając świadomość, że podjęte decyzje i działania są nieodwracalne i będą wybrzmiewać w przyszłości. Dla mnie właśnie dlatego archiwum i dlatego archiwistyka. #ArchivesAreYou.

dr Marcin Smoczyński, Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu

Dlaczego archiwa? Dlaczego archiwistyka?

Swoje słowa piszę niemal z obrad 23. Ogólnopolskiego Zjazdu Studentów Archiwistyki, który odbywa się na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu w dniach 1–3 czerwca 2022 r. W tym kontekście odpowiedź może być tylko jedna. Dlaczego archiwa? Dlaczego archiwistyka? Ponieważ tworzą je wspaniali ludzie. Kreatywni, pełni chęci i zaangażowani młodzi adepci archiwistyki, studenci i studentki, którzy dopiero rozpoczynają swą archiwalną drogę. To także naukowcy dzielący się wynikami swych badań, wysoko wykwalifikowani specjaliści, pełni pasji pracownicy archiwów wszystkich typów. Archiwistkom i archiwistom, praktykom i teoretykom, z okazji Międzynarodowego Dnia Archiwów, życzę nieustającej satysfakcji z wykonywanej pracy oraz codziennej radości z odkrywania tego, co skrywają skarby przeszłości. #ArchivesAreYou!

prof. dr hab. Wanda K. Roman, Kierownik Katedry Archiwistyki i Zarządzania Dokumentacją Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu

Dlaczego archiwum? Dlaczego archiwistyka?

Pytania potraktowałam bardzo osobiście. Dla mnie najpierw była archiwistyka jako specjalność na studiach historycznych wybrana w opozycji do specjalności nauczycielskiej. A potem archiwum – zajęcia w Archiwum Głównym Akt Dawnych, praca z aktami pod kierunkiem znakomitych archiwistów i niezapomniana atmosfera, potem praktyki w archiwach państwowych i wiadomo było, że praca w archiwum była jedyną możliwą drogą życiową. Mimo, że nie pracuję w archiwum już ponad 20 lat, to czasem brakuje mi tego spokoju i możliwości zagłębienia się w przeszłość inaczej niż prowadząc historyczne prace badawcze.

Badania archiwistyczne były naturalną konsekwencją praktycznej pracy przy opracowywaniu zasobu.

A mniej emocjonalnie, chociaż z patosem: archiwa są pamięcią społeczeństw, bez nich nie byłby możliwy postęp, zmiany cywilizacyjne i nie wiedzielibyśmy, skąd przychodzimy jako społeczności, państwa i narody oraz jednostki. Archiwistyka jako nauka wyrosła wokół archiwów umożliwia zrozumienie, dlaczego warto zachowywać dokumenty i w jaki sposób to robić.

Iwona Grosskreutz, starszy archiwista, Oddział Zamiejskowy
Archiwum UMK Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w
Bydgoszczy

Dlaczego Archiwum? Według mnie, Archiwum to spokojna przystań... :)

Igor Makacewicz, Kierownik, Oddział Zamiejskowy Archiwum UMK
Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy

ARCHIWUM - miejsce docelowe dla akt i osób szurających za bardzo ... Jak nie wiadomo, gdzie zakończysz karierę zawodową, rozejrzyj się jak wygląda archiwum ;) A archiwistyka - każdy ma jakiegoś bzika, każdy jakieś hobby ma - ot i archiwistyka;)

Monika Żurawczyk, Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego,

Dlaczego Archiwum? Dlaczego archiwistyka?

Pytanie niezwykle trudne, ale po chwili namysłu, odpowiedź będzie prosta.

Z całą pewnością wiedziałam, że po maturze wybiorę studia historyczne. I tak się też stało. Pod koniec pierwszego roku studiów wszyscy studenci musieli wybrać specjalność zawodową. Od razu zdecydowałam się na specjalność archiwistyczną, po pierwsze dlatego, że nie chciałam zostać nauczycielką historii, a po drugie, wówczas archiwistyka kryła w sobie jakąś tajemnicę. I tak rozpoczęła się moja przygoda z archiwum i archiwistyką, która trwa do dziś.

Od kilkunastu już lat pracuję w archiwum. Bywały chwile zwątpienia, rozczarowania, ale też tu znajduje szczęście.

Polubiłam archiwum i wiem, że ono mnie też ☺.

Michał Knitter, Kierownik Oddziału II, Archiwum Państwowe w Szczecinie

Przede wszystkim najbardziej sobie cenię kontakt z prawdziwym dokumentem, z dokumentem, który ma swoją historię, historię, którą nierzadko pozostawiła ślady na konkretnej karcie papieru/pergaminy czy tabliczki woskowej ;) Możliwość obcowania z fizycznymi dowodami przeszłości i odczytywania ich i interpretowania zupełnie na nowo sprawia, że czasami można poczuć się jak twórca tworzący nową opowieść. I to opowieść opartą na faktach. Praca bezpośrednia ze źródłem historycznym potrafi być bardzo inspirująca, ale także niekiedy frapująca, gdy dostrzegamy jak często ludzie popełniają te same błędy nie korzystając z doświadczeń z przeszłości. Doświadczeń, które są zapisane w źródłach historycznych...

Łukasz Kozłowski, Archiwum Państwowe w Szczecinie

Dlaczego archiwum? Dlaczego archiwistyka?

Na to pytanie można odpowiedzieć dwojako. Dlaczego [jest] archiwum? Bo choć jako społeczeństwo nauczyliśmy się pamiętać o przeszłości, to jako ludzie często o niej zapominamy. Archiwum – tak samo jak muzeum – pozwala nam zachować przeszłość, poznawać ją i się w niej zanurzać.

Dlaczego [ja wybrałem] archiwum? Nie potrafię odpowiedzieć na to pytanie. Być może dlatego, że już w dzieciństwie wpadłem na pomysł gromadzenia w „prywatnym archiwum” pamiętek rodzinnych i szkolnych. Wtedy motywacją było zachowanie pamięci o przeszłości mojej rodziny. Dziś odczuwam satysfakcję z pracy w instytucji, która pomaga nam – społeczeństwu – zachować pamięć o przeszłości.

Eugenia Szymczuk, Zastępca Dyrektora, Archiwum Państwowe w Szczecinie

Dlaczego Archiwum?

Kiedy zaczęłam zbierać materiały do pracy magisterskiej, okazało się, że znaczna część źródeł znajduje się w Archiwum Akt Nowych. W związku z tym przez około pół roku stałam się wierną użytkowniczką tegoż Archiwum. To była fascynująca przygoda. Odkrywanie nowych faktów, ustalanie krok po kroku, na podstawie dokumentów, przebiegu różnych wydarzeń dawało wiele satysfakcji i radości. W 1989 roku ksero nie było popularną formą zbierania materiałów do pracy naukowej. Sporządzało się tysiące fiszek i notatek, każdy dokument dokładnie analizowałam. Wtedy odkryłam archiwa. Potem były wizyty w innych archiwach: Archiwum PAN, Archiwum m.st. Warszawy, Biblioteka Narodowa – Oddział Zbiorów

Specjalnych. Wszędzie praca z dokumentem przenosiła mnie w inny świat, czasami odtwarzałam historię ze strzępów zapisów znalezionych w różnych dokumentach. Po skończeniu studiów, kiedy zaczęłam szukać pracy, jedno z pierwszych ogłoszeń, na które się natknęłam dotyczyło pracy w Archiwum Akt Nowych. Długo nie zastanawiałam się. Umówiłam się na rozmowę z dyrektorem dr hab. Bogdanem Krollem, który już podczas pierwszej wizyty zgodził się na moje zatrudnienie. Był moim pierwszym nauczycielem archiwalnym i też wpłynął na to, że pracuję już w archiwach ponad 32 lata.

Andrzej Jabłoński, Kierownik Oddziału III, Archiwum Państwowe w Szczecinie

Dlaczego Archiwum?

Powiem szczerze, to nie był – wówczas – mój pierwszy wybór. Po studiach rozpocząłem pracę w muzeum i nie sądziłem, że przyjdzie mi zmienić pracę. A jednak. Trafiłem do Szczecina i do Archiwum Państwowego w Szczecinie. Pierwsza rozmowa z fantastycznym Człowiekiem i archiwistą – Mieczysławem Stelmachem, który pod koniec naszej rozmowy stwierdził, że „może się nadam”.

Pierwsze zadania, które wiązały się z realizacją niedawno uchwalonej ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach odnośnie kształtowania narastającego zasobu archiwalnego. W tym zakresie działań archiwum w Szczecinie pozostaje od 37 lat.

A co sprawiło, że pozostałem w tej pracy? Na pewno Ludzie – pracownicy archiwum z którymi na przestrzeni wielu lat był codzienny kontakt a także archiwiści zakładowi, osoby prowadzące składnice akt, których poznałem setki i od których do dzisiaj czerpię wiedzę o dokumentacji, o ich poglądach co do wartościowania i znaczenia dokumentacji. Codzienne kontakty z archiwistami pozwalają mi mieć przekonanie, że ocena Mieczysława Stelmacha, że „może się nadam” była trafna.

Bartosz Sitarz, Archiwum Państwowe w Szczecinie

Praca w archiwum to dla mnie realizacja moich pasji i zainteresowań. Z wykształcenia jestem historykiem, a praca w archiwum pozwala na bezpośredni kontakt ze źródłami dotyczącymi naszej przeszłości, zarówno tej dawniejszej, jak i całkiem niedawnej. Pozwala odkrywać zupełnie zapomniane fakty, osoby, a nieraz rozwiązywać zagadki, na które nikt wcześniej nie znalazł odpowiedzi. Praca w archiwum to także zadanie bardzo odpowiedzialne - sprawowanie opieki nad bezcennym dziedzictwem przeszłości, troska o to, by przetrwało ono kolejne wieki i było dostępne dla zainteresowanych osób. Archiwistyka to dziedzina nauki, która pozwala ująć w karby doświadczenie pokoleń archiwistów - osób zajmujących się na co dzień aktami - i przekazać je następnym.

Ana Margarida Silva, University of Coimbra, Portugal

I work in an archive because I like to work with information and knowledge. Archives are like magical places where I can find answers to researchers question. Archives have an important social role and me, as an archivist, I work as a mediator between archives and whoever needs them. I work in an Archive because I don't see me working in anything else.

Piotr Frąckowiak, Dyrektor, Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego

Archiwistyka w moim przypadku jest prawdziwym przypadkiem jak mogłoby się wydawać. W trakcie studiów historycznych posiadając już przygotowanie pedagogiczne wybrałem właśnie archiwistykę, która okazała się być fascynującym, a zarazem bardzo poukładanym światem dokumentów, nie tylko tych historycznych. To jednak okazało się dopiero w trakcie praktyk, które były mocnym zderzeniem teorii z rzeczywistością.

Dlaczego Archiwum? Archiwum w wielu przypadkach jest wyzwaniem i pilnowaniem porządku. Ciągłą nauką i rozstrzyganiem dylematów kancelaryjnych. Najważniejszą nieobecną literą w wyrazie archiwum jest litera „p” jak porządek, bez niego Archiwum jest niczym z nim jest wszystkim. Archiwum jest po prostu moją pasją.

Shelley Sweeney, University of Manitoba Archives & Special Collections, Canada

What does it mean to be an archivist? For me it has been all about people and their fascinating stories revealed through archival records. I love examining new records to see what they can tell us and helping people find their answers! #ArchivesAreYou

Anna Domalanus, Kierownik Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dlaczego archiwum - bo to miejsce, gdzie spotykam się z ludźmi i odkrywam ich historie. Jestem detektywem i tropię ślady przeszłości a następnie dzielę się swoimi odkryciami. I mogę prowadzić moich współczesnych przez meandry informacji, aby dojść do tych najistotniejszych. Wiem, że pracując w archiwum zachowuję dla następców jakąś część świata, w którym żyjemy.

Tomasz Owsiany, Archiwum Uniwersytetu Szczecińskiego,

Dlaczego Archiwum?

Archiwum dlatego, że jest jednym z niewielu miejsc pozwalającym być tak blisko historii. Zarówno tej najstarszej, jak i tej, która dopiero zaczyna się tworzyć. Przez swoją specyfikę pozwala ją poznawać, w najbardziej indywidualnym i osobistym wymiarze każdemu użytkownikowi. Archiwum również dlatego, że codzienne przebywanie w nim i praca z archiwaliaми zapewniają niesamowity spokój.

Maja Aksamitowska, Prezes Studenckiego Koła Naukowego Archiwistów

Dlaczego archiwistyka?

Obecnie jestem studentką I roku II stopnia Archiwistyki i Zarządzania Dokumentacją na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wybór na archiwistykę padł w 2018 roku, był to kierunek w pierwszej kolejności na który chciałam się dostać. Z perspektywy czasu coraz bardziej przekonuje się, że był to właściwy wybór. Zawsze byłam osobą sentymentalną i lubiałam gromadzić pamiątkowe rodzinne przedmioty, zdjęcia i dokumenty. Jednakże teraz mają dla mnie całkiem inne znaczenie. Potrafię określić jaka dokumentacja zasługuje na wieczyste przechowywanie, jak właściwie się nią zająć oraz w jaki sposób ją przechowywać lub zastosować działania profilaktyczne przed zniszczeniem. Moje domowe archiwum jest bezpieczne. Według mnie zawód archiwisty jest unikatowy i zabiera nas w podróż do przeszłości, a naszym zadaniem jest zadbanie o nią w teraźniejszości, aby jak najdłużej mogła być przekazywana z pokolenia na pokolenie. Ważne jest, aby ukazać społeczeństwu historię i inne aspekty wyciągnięte z archiwum na realnych przykładach jakimi są dokumenty, filmy, zdjęcia, nagrania audiowizualne, mapy i inne materiały techniczne oraz ulotne. Zadaniem archiwisty nie są tylko podstawowe funkcje, które musi spełniać, ale również w jego gestii leży poszerzanie świadomości o archiwach i propagowanie archiwistyki. Ten kierunek pogłębia wiedzę z wielu dziedzin min. z historii, archiwistyki, prawa i administracji, informacji naukowej i z zarządzania. Ta urozmaicona wiedza pozwala na przygotowanie się do pracy w archiwum, ale nie tylko, gdyż unikatowość kierunku pozwala na znalezienie pracy z zakresu zarządzania dokumentacją. Jestem dumną studentką Archiwistyki i Zarządzania Dokumentacją!

dr Radosław Pawlik, Archiwum Państwowe w Szczecinie

Praca zawodowa w Archiwum Państwowym w Szczecinie, którą przez pewien czas łączyłem z przygotowaniem dysertacji doktorskiej o kapitule katedralnej w Kamieniu Pomorskim na przełomie epok, pozwoliła mi na gruntowne poznanie różnorodnych źródeł historycznych, od najstarszych (dyplomatycznych) po siedemnastowieczne materiały archiwalne, co poważnie rzutuje na moje zainteresowania badawcze i dorobek naukowy. Znajomość szeroko pojętej archiwistyki znacząco ułatwia prowadzenie badań historycznych, pozwalając na sprawne poruszenie się po zasobach instytucji archiwalnych przechowujących materiały historyczne do dziejów Pomorza.

Dr. Kishor Satpathy, In-Charge, PCM Memorial Museum & Archive ISI Kolkata, India

Why do you work in an Archive?

Archives are the keeper of the fragments of history and are like treasure-trove. I want to work in an archive to:

- preserve the history by documentation.
- tell the story of a personality or a community or the formation of an institution etc.
- improve the archival documents' access process through technology.
- to connect and provide researchers with the documents they need because the interpretation of these documents may help in revealing new thoughts and perspectives.